

Déjà vu

ALL OVER AGAIN! AGAIN!

SSU:S ANALYS AV
VALFÖRLUSTEN 2010

.....
OCH SOCIALDEMOKRATINS
FRAMTIDSUTMANINGAR

Déjà vu all over again

SSU:s ANALYS AV
VALFÖRLUSTEN 2010

.....

OCH SOCIALDEMOKRATINS
FRAMTIDSUTMANINGAR

Innehåll

Förord	6
Gruppens arbetssätt	7
Sammanfattning och slutsatser	8
Vad hände i valet - några viktiga siffror	9
Partival.....	9
Män och kvinnor.....	10
Unga väljare.....	11
Facklig tillhörighet.....	12
Höger och vänster.....	13
Viktiga frågor i valet.....	14
Varför gick det som det gick?	15
Den stora bilden.....	15
Inga enkla förklaringar.....	16
Skatterna.....	16
Det rödgröna samarbetet.....	16
Vi utgjorde inget alternativ.....	16
Ingen sammanhållen politik.....	17
Otydlig politik blir spretig retorik.....	18
Att vara i opposition.....	18
Valrörelsen 2010 - två nedslag	20
SSU och ungdomsarbetslösheten.....	20
Valrörelsen på lokal nivå: SSU:ares erfarenheter.....	20
Vad bör göras? Tankar inför kommande valsegrar	22
Jämlikheten är vårt samhällsprojekt.....	22
De ökade förväntningarna missnöje.....	22
Reformer i takt med tiden.....	23
En modern, öppen och demokratisk folkrörelse.....	24
En levande partiorganisation.....	24
Förnyring och ledarskap.....	24
Öppenhet mot samhället.....	25
Epilog: en hoppfull blick in i framtiden	26

Förord: Déjà vu all over again

Mycket skiljer 2006 och 2010 års valrörelser och valförluster från varandra, men tyvärr finns också många likheter. Att läsa den valanalys som skrevs av SSU för fyra år sedan är att ständigt nicka och humma igenkännande. Väldigt mycket av det man skrev då är fortfarande aktuellt. Det som hänt sedan dess är tyvärr snarast att saker och ting blivit värre. Då valde man att kalla sin valanalys ”The botten is nådd”, men skrev samtidigt att om inget gjordes skulle det säkert vara möjligt för socialdemokratin att sjunka ännu lägre. Så har nu skett och vi är många i den socialdemokratiska ungdomsrörelsen som hoppats att dessa två valförluster skulle innebära en förlösande öppning för en djuplodande och bred debatt inom partiet kring socialdemokratin roll igår, idag och imorgon. Att rekordförlusten skulle leda till svidande men nödvändiga insikter, som sedan skulle omsättas i en demokratisering av partiorganisationen och i praktisk reformpolitik för jämlikhet. Vi ser därför med oro på den tendens som verkar finnas i partiet att å ena sidan fastna i en krisförklaring där ingen oppositionspolitik bedrivs och att å andra sidan vilja skynda vidare utan att låta eftervalsdebatten få några djupare verkningar. Detta känns som ett eko från 2006 års eftervalsdebatt och det är därför vi väljer att kalla vår valanalys ”Déjà vu all over again”. Vi gör det med sorg i våra hjärtan, en viss ilska och frustration men också med en starkt kämparglöd och längtan efter framtiden, och vi önskar att de som skriver SSU:s valanalys 2014 inte behöver uppleva känslan av déjà vu när de läser det här dokumentet.

Vår förhoppning är att vår valanalys ska bidra till en konstruktiv diskussion i arbetarrörelsen om socialdemokratin brister och utmaningar, att vi ska våga skärskåda oss själva och låta många röster komma till tals, men också att vi ska våga bryta förklaringen och börja agera. För det är endast när vi är i rörelse som vi kan vinna val.

SSU:s valanalysgrupp

Kristin Linderöth, sammankallande
Faraj Abu-Iseifan, sammankallande
Evin Incir
Björn Wiechel
Emma Lindqvist
Johan Büser
Emilia Bjuggren
Kenny Svensson
Sara Yazdanfar
Sara Karlsson
Rasmus Lenefors, sekreterare
Katina Staf, sekreterare

Gruppens arbetssätt

Valanalysgruppen tillsattes av SSU:s förbundsstyrelse i oktober 2010. Uppdraget har varit att analysera socialdemokraternas valrörelse och valförlusten, samt att fundera över vad som krävs för att vi ska vinna val i framtiden. Valanalysgruppen har under hösten sammanträtt tre gånger och kommunikationen har utöver dessa träffar förts via mail.

Vår analys bygger på de eftervalsdiskussioner som förts i SSU under hösten, där hela organisationen varit involverad. Utöver att föra egna diskussioner i valanalysgruppen har vi även lyssnat till förbundsstyrelsen, förbundsexpeditionen och SSU-distriktens ordföringar och ombudsmän. Vi har också genomfört seminarier på Bommersvik där vi lyssnat till representanter från andra delar av rörelsen.

De statistiska underlag vi använt i vårt arbete är SVT:s stora vallokalsundersökning (SVT:s Valu 2010), SVT:s presentation av valresultatet (<http://valresultat.svt.se>), den socialdemokratiska kriskommissionens valanalys (Valanalys 2010: Rapport från den socialdemokratiska kriskommissionen), rapporter framlagda vid Arbetarrörelsens Forskarnätverks konferens i december 2010 samt SSU:s egen SIFO-undersökning (TNS SIFO 2010). Undersökningen genomfördes för att ta reda på hur Socialdemokraternas politik uppfattas i en av de målgrupper partiet tappat stöd hos i valet 2010. Urvalet var personer i hela Sverige i åldern 30-40 år. Vi ställde frågor kring synen på jobben, ekonomin, företrädarna och fördelningspolitiken.

Sammanfattning och slutsatser

De senaste decenniernas debattklimat har inneburit en dominans och ett ökande politiskt manövertrymme för borgerligheten, och en vilsenhet och uppgivenhet hos socialdemokratien. För Socialdemokraterna blev valet 2010 det sämsta för partiet sedan innan den allmänna rösträttens införande. Vi sjönk från redan rekordlåga 35,0 procent till 30,66 procent. Dessutom kom ett rasistiskt parti in i Sveriges riksdag.

Socialdemokratiens avvaktande och defensiva hållning har skapat ett politiskt tomrum i debatten. Vi lyckades inte under mandatperioden jobba fram en trovärdig jämlikhets- och sysselsättningspolitik. Detta manifesterades tydligt i 2010 års valrörelse. Istället för att presentera alternativa problembeskrivningar och alternativ färdväg spelade vi på en borgerlig planhalva och anpassade oss till deras agenda. Vi presenterade ingen sammanhållen politik med stora reformer för breda samhällsgrupper. Istället för att vara i kraftfull opposition mot ojämlikhet betedde vi oss som en skuggregering och betonade att vi använde samma reformutrymme som regeringen, något som medförde både politiska och kommunikativa problem och som dessutom spelade Sverigedemokraterna i händerna.

Borgerligheten lyckades skickligt beskriva samhällsproblem så att deras lösningar framstod som rimliga, trots att de ofta bara förstärker den ojämlikhet som problemen bottnar i. Vi har inte hållit med om lösningarna men heller inte trovärdigt fört en annan linje. Resultatet har blivit att socialdemokratiens förefaller endast emot och att skillnaderna i politiken framstår som små. Det enda sättet för socialdemokratiens att återta initiativet i samhällsdebatten är att driva en reformpolitik för ökad jämlikhet och full sysselsättning som gynnar breda grupper. Stressen och pressen i arbetslivet, ungdomsarbetslösheten, den segregerade skolan, miljön och välfärden är några exempel på centrala områden där en socialdemokratisk politik måste utvecklas. När vi fångar upp de behov som finns i samhället och möter dessa ur vår vision om frihet, jämlikhet, jämställdhet och solidaritet vinner vi problemformuleringen och våra politiska lösningar faller sig sunda och rättvisa. När vi åter kommer i rörelse framåt och leder framtidsdebatten ökar människors tro på vad som är möjligt att genomföra och vi stärker vår identitet och vårt politiska självförtroende.

Istället för att hitta stöd i en bred rörelse vänder vi oss idag kortsiktigt till en väljarkår, vilket gör oss onödigt känsliga för medias inflytande. Vår folkrörelse måste växa och möjligheterna för medlemmar att påverka den socialdemokratiska politiken måste öka. En öppen och demokratisk partiorganisation går hand i hand med en modern politik för jämlikhet. När fler får vara med och bestämma blir kopplingarna mellan ideologi och praktisk politik tydligare. En modern folkrörelse bygger också på representativitet. Fler unga måste få chansen till inflytande och ledarskap.

SSU ser tre områden som centrala för socialdemokratiens möjlighet att återta initiativet i politiken och vinna valet 2014:

- Socialdemokratiens måste presentera en trovärdig politik för jämlikhet och minskade klyftor, genom full sysselsättning, grön omställning, en skola för alla och en utvecklad välfärd.
- Socialdemokraterna måste bli en modern, öppen och demokratisk folkrörelse där medlemmarna är med och påverkar politiken och där vi även lyssnar till goda krafter utanför vårt parti.
- Socialdemokratiens måste ge plats åt nya generationer av ledare, såväl fler yngre som nya äldre.

Vad hände i valet? - några viktiga siffror

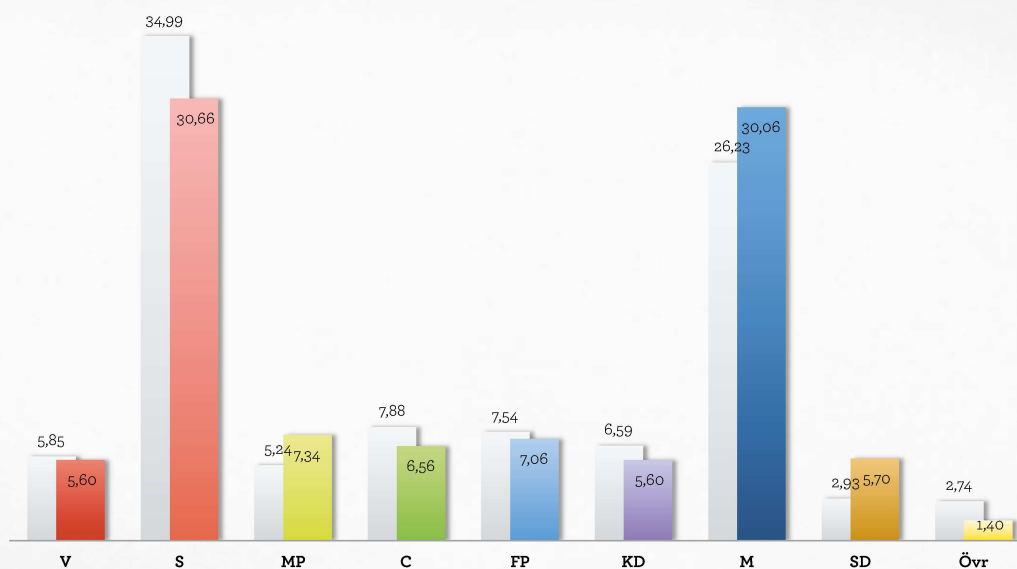
Partival

Socialdemokraterna led ett historiskt nederlag och slutade på 30,66 procent. Det sämsta valresultatet för partiet sedan 1914, alltså innan den allmänna rösträtten genomfördes. Jämfört med 2006 års valresultat på 35,0 procent, som då var det sämsta sedan 1914, tappade vi 4,3 procentenheter. (Valanalys 2010: rapport från den socialdemokratiska kriskommissionen, s 5)

Den borgerliga alliansen fick tillsammans 49,4 procent av rösterna och gick fram 1 procentenhet efter fyra år i regeringsställning. De rödgröna fick tillsammans 43,5 procent, där Socialdemokraterna tappade mest, Vänsterpartiet gjorde ett litet tapp och Miljöpartiet gick fram. (<http://valresultat.svt.se/>) Moderaterna gjorde ett mycket bra val och slutade på 30,06 procent, medan de övriga tre allianspartierna backade. (<http://valresultat.svt.se/>)

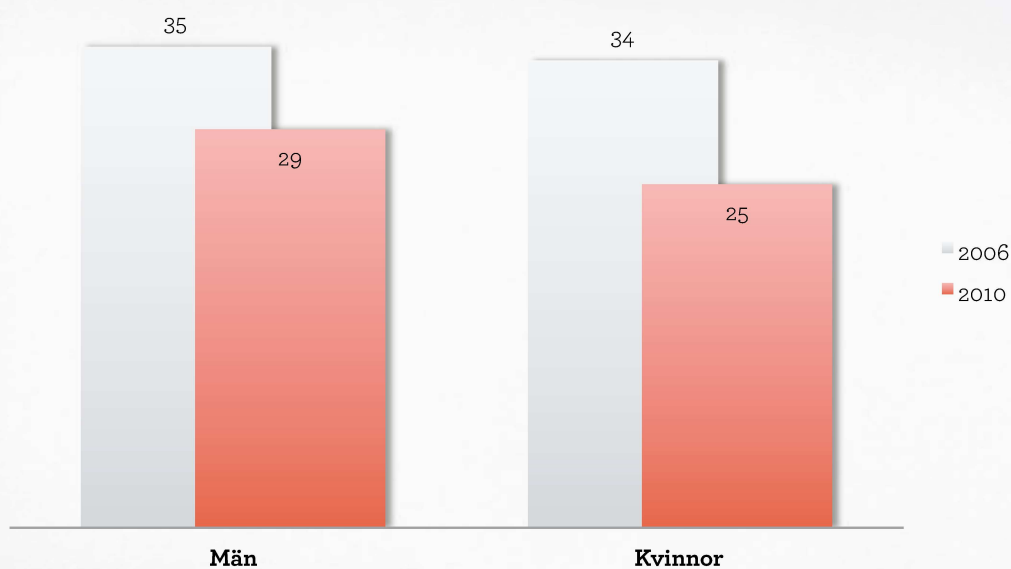
Sverigedemokraterna kom in i riksdagen med 5,7 procent av rösterna, och gjorde den största ökningen efter Moderaterna. (<http://valresultat.svt.se/>)

Diagram 1. Valresultatet, per parti. Jämförelse mot valet 2006.

Män och kvinnor

Skillnaden i andel män respektive kvinnor som röstar på Socialdemokraterna förstärktes i valet 2010. 29 procent av kvinnorna röstade på oss, och 25 procent av männen, jämfört med 35 respektive 34 procent 2006. Även Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet har starkare stöd bland kvinnor. Hos Moderaterna och Sverigedemokraterna är andelen manliga väljare betydligt större än andelen kvinnliga. (SVT:s Valu 2010, s 9)

Diagram 2. Andel som röstade på Socialdemokraterna utifrån kön. 2010 jämfört med 2006.

Unga väljare

Om de unga väljarna fått bestämma hade vi haft en rödgrön regering. 53 procent av unga mellan 18-21 år röstade på det rödgröna blocket. Det är en uppgång med 6 procentenheter sedan 2006, men en minskning sedan 2002. Socialdemokraterna fick stöd av 28 procent av denna grupp, en liten ökning sedan 2006 års val, men en minskning sedan 2002. (Valanalys 2010: rapport från den socialdemokratiska kriskommissionen, s 19) Bland unga mellan 22-30 fick de rödgröna 50 procent av rösterna. Socialdemokraterna fick 24 procent i denna grupp. (SVT:s Valu 2010, s 9)

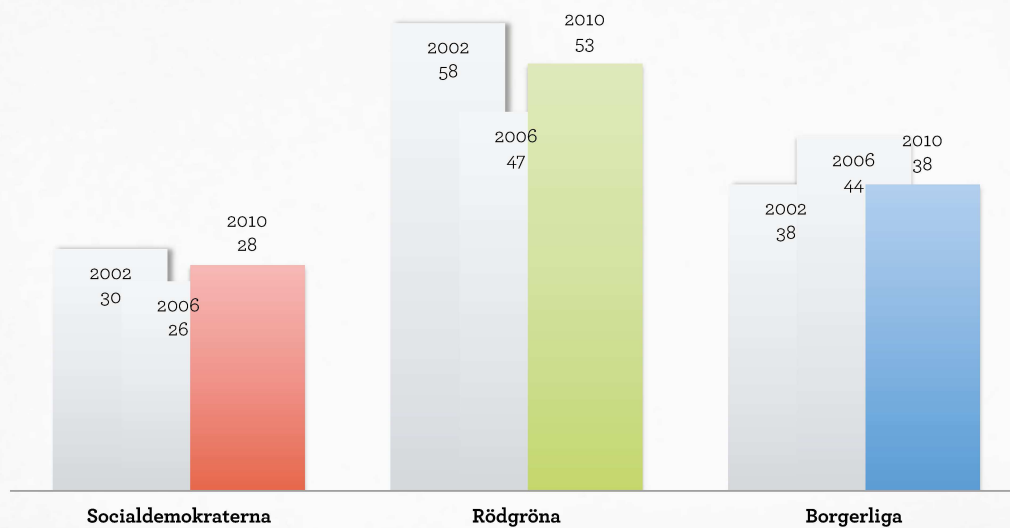

Diagram 3. Valresultatet utifrån ålder, 18-21 år. 2002 och 2006 jämfört med 2010.

Facklig tillhörighet

Socialdemokraterna tappade röster i samtliga fackliga organisationer sedan valet 2006. Bland LO-medlemmar gick vi från 54 procent till 51 procent, bland TCO-medlemmar från 31 procent till 26 procent och bland SACO-medlemmar från 20 procent till 18 procent. Socialdemokraternas kriskommission pekar dock på att LO:s egen eftervalsundersökning visade att 55 procent av medlemmarnas röstade på Socialdemokraterna. Även om så skulle vara fallet är det ett faktum att stödet från LO-medlemmar har sjunkit under de senaste tre decennierna. Från 1982 till 2010 har vi tappat 16-20 procentenheter bland LO-medlemmarna (beroende av om man utgår från Valu:s 51 procent 2010 eller LO-undersökningens 55 procent). Under samma period har vi tappat 14 procentenheter av TCO-medlemmarna men ökat med 2 procentenheter bland SACO-medlemmar. Uppgångar i samtliga fackliga grupper skedde dock 1994 och 2002, men jämfört med 1982 fick vi i dessa val starkare stöd bland TCO- och SACO-medlemmar och svagare bland LO-medlemmar. Det stora tappet på lång sikt finns alltså tydligt bland LO-grupperna. (Valanalys 2010: rapport från den socialdemokratiska kriskommissionen, s 20) Jämfört med 2006 är det dock bland TCO-medlemmar vi tappat mest.

Tillsammans med de övriga rödgröna partierna fick vi majoritet bland LO-medlemmarna, 67 procent mot den borgerliga alliansens 26 procent. 1982 fick de rödgröna partierna 78 procent av LO-medlemmarnas röster, vilket innebär ett långsiktigt tapp på drygt 10 procentenheter. Det är dock stödet för Socialdemokraterna som minskat, medan stödet för Vänsterpartiet och Miljöpartiet är högre nu än 1982. (Valanalys 2010: rapport från den socialdemokratiska kriskommissionen, s 21)

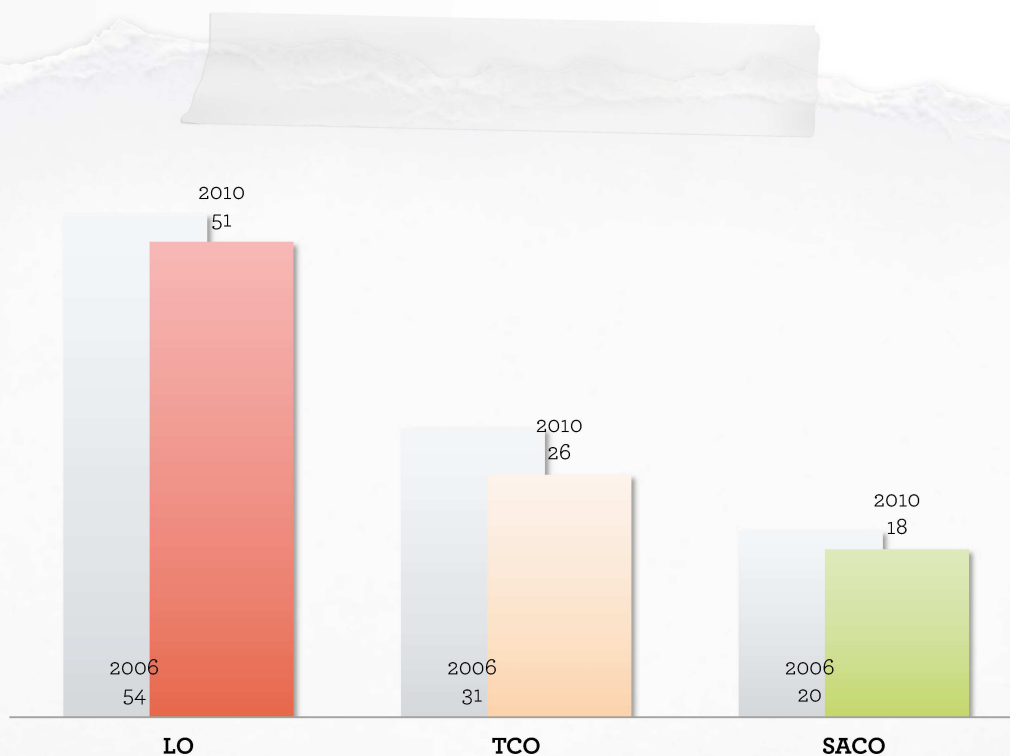

Diagram 4. Valresultatet utifrån fackförbundetstillhörighet. 2006 jämfört med 2010.

Höger och vänster

Andelen som själva definierar sig som höger ökade från 41 procent 2006 till 42 procent 2010, vilket är den högsta andelen sedan Valu-undersökningarna startade 1990. Samtidigt ökade andelen som själva definierar sig som vänster, från 37 procent 2006 till 38 procent 2010. Det innebär att andelen väljare som varken definierar sig som vänster eller höger har minskat, och ligger runt 20 procent. (SVT:s Valu 2010, s 20) Av de som bytt block från de rödgröna till den borgerliga alliansen definierar sig 41 procent som höger, medan 50 procent av de som bytte från alliansen till de rödgröna definierar sig som vänster. (Klas Gustavsson, Blockbytarna i 2010 års riksdagsval: En presentation och analys utifrån SVT/Valu 2010, s 3, www.forskarnatverket.se)

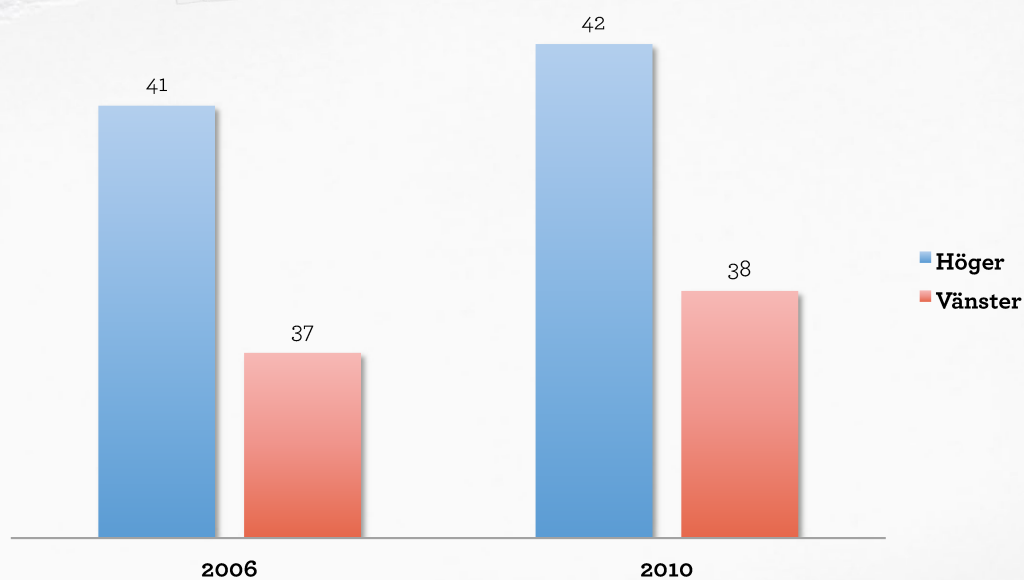

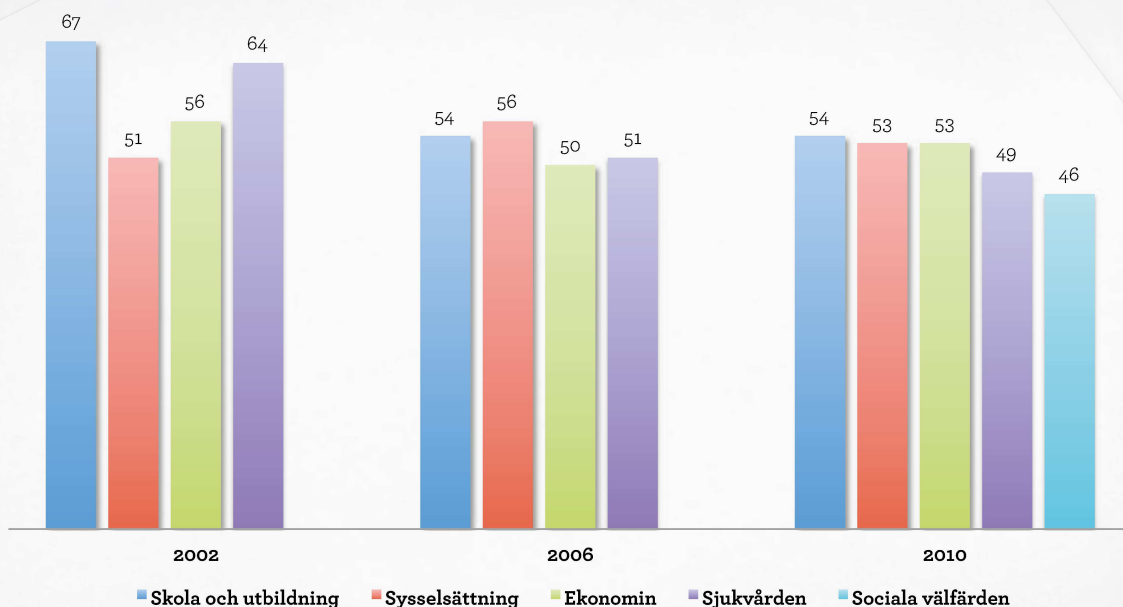
Diagram 5. Andel som definierar sig som höger respektive vänster. 2006 jämfört med 2010.

Viktiga frågor i valet

De fem viktigaste frågorna för valet av parti var i uppräknad storleksordning skolan, sysselsättningen, svensk ekonomi, sjukvården och den sociala välfärden. Skatter och pensioner kom först på elfte respektive tolfte plats i rangordningen. (SVT:s Valu 2010, s 3) När det gäller skolan, sysselsättningen och svensk ekonomi, alltså de tre frågor som flest väljare såg som mycket viktiga för deras val av parti, tyckte en majoritet av väljarna att den borgerliga alliansen hade bäst politik, medan en majoritet tyckte att det rödgröna blocket hade bäst politik när det gäller sjukvården och den sociala välfärden, frågor som alltså kom på plats fyra respektive fem som viktigast för val av parti. (SVT:s Valu 2010, s 5)

TNS SIFO visar att 60 procent i gruppen 30-40-åringar ansåg att jobbfrågan var mycket viktig och 35 procent ansåg den ganska viktig. (TNS SIFO 2010, s 8) I en jämförelse mellan Socialdemokraterna och Moderaterna ansåg bara 36 procent att Socialdemokraterna klarar jobben bäst medan hela 64 procent valde Moderaterna. (TNS SIFO 2010, s 11) Av de i gruppen 30-40-åringar som kunde tänka sig att rösta på Socialdemokraterna uppgav 32 procent ganska lågt förtroende för oss i jobbfrågan och fyra procent hade mycket lågt förtroende. (TNS SIFO 2010, s 15) Bland våra potentiella väljare i målgruppen ger alltså var tredje partiet underkänt i en av de frågor man rankat som viktigast i valet.

När det gäller Sveriges ekonomi ansåg endast 30 procent i gruppen 30-40-åringar att Socialdemokraterna hanterar frågan bäst, medan 70 procent uppgav att Moderaterna hanterar ekonomin bäst. (TNS SIFO 2010, s 11) Endast sex procent av de tillfrågade uppgav att de har ett mycket stort förtroende för Socialdemokraternas förmåga att sköta Sveriges ekonomi. (TNS SIFO 2010, s 14)

Varför gick det som det gick?

Den stora bilden

Under större delen av 1900-talet var socialdemokratin den politiska rörelse som förmådde mobilisera stora samhällsgrupper för en politik för minskade klyftor och för demokratisering. Socialdemokratin har balanserat mellan att vara ett statsbärande parti med regeringsansvar och samtidigt en folkrörelse i ständig opposition mot ojämlikhet. Vi har sedan den allmänna rösträttens införande med något undantag fått mellan 40 och 50 procent av rösterna i de nationella valen, för att sedan 1990-talets början ligga under 40 procent, och i 2010 års val sluta på historiskt låga 30,66 procent. Undantaget är valet 1994, då vi efter fyra år i opposition mot en misslyckad högerregering fick 45,3 procent av rösterna. Många hade nog förväntat sig, särskilt efter hur opinionssiffrorna såg ut under vintern 2009 och början av våren 2010, att vi skulle göra om det konststycket. Men fyra år med en borgerlig regering var uppenbarligen ingen fribiljett till valseger år 2010.

För att förstå valförlusten och det rådande läget för socialdemokratin måste man se att det inte handlar om en isolerad händelse som enbart kan förklaras med en dålig valrörelse. Socialdemokratin nuvarande läge måste sättas i ett historiskt sammanhang av decennier av nedgång när det gäller förmågan att beskriva samhällsproblem och leverera reformer som syftar till att öka jämlikheten. Som vi visat har vi idag ett betydligt lägre stöd bland LO-medlemmar än vad vi hade för tre decennier sedan, och vi har på senare tid också tappat mycket bland TCO-medlemmar. Vi menar inte att vi var predestinerade att förlora valet, självklart hade det kunnat vinnas. Men vi vill vända oss mot den kortsiktighet som tenderar att prägla eftervalsanalyser, där man stirrar sig blind på den enskilda valrörelsen, enskilda företrädares insatser eller enskilda politiska förslag och glömmar bort det större sammanhanget. I vårt framtidsytande arbete kan vi inte heller bara fokusera på nästa val, utan måste bedriva ett långsiktigt arbete för samhällsförändring.

Socialdemokratin har sedan länge varit i avsaknad av ett tydligt samhällsprojekt. Istället för att med stöd i våra värderingar om frihet, jämlikhet och solidaritet utveckla idéer för att möta samhällsproblem har vi blivit defensiva och anpassat oss till marknadslösningar. Detta har bidragit till att försvaga det samhällsbygge vi är så stolta över, men det har också orsakat vilshenhet både hos oss själva och hos våra väljare. Under decennier av nyliberal frammarsch och nedskärningspolitik har vi tappat tron på välfärdssamhället som ett demokratiseringsprojekt och en språngbräda mot djupare samhällsförändring. Många SSU:are beskriver denna känsla som att partiet inte förmår artikulera vad som är målen för Sverige under de närmsta tio åren, eller på längre sikt. Idag är vi ett reformistiskt parti utan stora reformer. Vi tycks tro att vi har byggt färdigt samhället och framstår allt mer som revisorer istället för en samhällsförändrande och modern rörelse. Vi kan inte leva på gamla meriter utan måste hela tiden vara i rörelse framåt för att få folks förtroende.

Det finns en identitetskris i partiet idag som är större än de enskilda sakfrågorna. I takt med att socialdemokratin gjort konkreta politiska anpassningar till en borgerlig agenda har det också skett en förändring av vårt politiska språk och vår självbild. Detta manifesterades i valrörelsen tydligt av att det parallellt med den sakpolitiska debatten också pågick en debatt om vem som egentligen är ett arbetar(e)parti, vi eller Moderaterna. Denna debatt hade aldrig behövt äga rum om vi drivit en politik i linje med en sådan identifikation och varit stolta över vår identitet. Nu försökte vi i valrörelsens slutskede ta tillbaka det som tagits från oss, fyllts med ett helt annat innehåll för att sedan användas mot oss. Vi ska aldrig behöva hamna i ett läge där vi desperat måste slåss om ord och identitet. Vi måste sätta en egen agenda, tro på politikens möjligheter och våga utmana de borgerliga ramarna.

Inga enkla förklaringar

I alla eftervalsdebatter lanseras olika analyser av vad som gick bra och dåligt och varför. Ibland kan man få intrycket att en del analyser är gjorda redan innan valet ägt rum, och vissa fall är det faktiskt också så. Vi har dock i vår analys både utgått från de statistiska underlag som finns och från våra egna erfarenheter av valrörelsen. Vi är SSU:are med olika bakgrund från olika delar av landet som alla har det gemensamt att vi är stolta över socialdemokratiens historia, ledsna över de två senaste valförlusterna och hoppfulla när det gäller socialdemokratiens möjligheter inför framtiden. Vi har kämpat och slitit i valrörelsen och vi har på olika sätt varit aktiva i den eftervalsdebatt som pågått under hösten 2010. I denna debatt har vi reagerat över några av de analyser som presenterats, som vi funnit felaktiga eller alltför enkla. Vi tror inte att valet förlorades på grund av enskilda förslag kring skattepolitiken, motstånd mot enskilda skattesubventioner eller på grund av det rödgröna samarbetet. Sådana förklaringar riskerar att få alltför enkla lösningar som konsekvens, vilket vore olyckligt.

Skatterna

Eftervalsdebatten har kommit att handla mycket om hur enskilda skatteförslag eller motståndet mot RUT-avdraget kan ha påverkat valutgången. Vi har svårt att se att dessa frågor skulle ha haft en avgörande betydelse för att de rödgröna förlorade valet eller för Socialdemokraternas låga siffror. Skatterna kommer först på elfte plats över frågor som varit mycket viktiga för valet av parti, och den egna ekonomin kommer först på sjätte plats. (SVT:s Valu 2010, s 3) I SSU:s undersökning gjord bland människor i åldersgruppen 30-40 år kommer olika skatter samt RUT-avdraget sist när de fått välja vilka frågor som var viktigast för deras val av parti 2010. (TNS SIFO 2010, s 8) Däremot kan det vara värt att fundera över huruvida det var klokt att satsa så mycket på sänkt skatt för pensionärer, när vårt budskap samtidigt gick ut på att vi motsatte oss stora skattesänkningar. Valresultatet visar också att vi tappade i den gruppen, skattesänkingsförslaget till trots.

Det rödgröna samarbetet

Det finns än så länge inget stöd i statistiken för att det rödgröna samarbetet i sig skulle ha kostat oss en valvinst. Som block hade de rödgröna ledningen i opinionsmätningarna ända in på våren 2010. Det är faktiskt fler av de väljare som definierar sig själva som höger eller varken höger eller vänster som är mycket negativa mot något av de partier som ingår i den borgerliga alliansen än vad det är väljare som definierar sig som vänster eller varken höger eller vänster som är mycket negativa till något av de rödgröna partierna. (Johan Martinsson, Väljarbeteende i 2010 års val, s 55, www.forskarnatverket.se) Det var också fler väljare som hade en rödgrön regering som önskerregering än som hade en socialdemokratisk enpartiregering som önskerregering. (Klas Gustavsson, Blockbytarna i 2010 års riksdagsval: En presentation och analys utifrån SVT/Valu 2010, s 9, www.forskarnatverket.se) Detta antyder att vi i detta avseende inte hade sämre förutsättningar för ett blocksamarbete än vad de borgerliga hade. Däremot vet vi att Socialdemokraterna sjönk i opinionsmätningarna direkt efter samarbetets lansering och efter lanseringen av de rödgrönas gemensamma vårmotion i maj 2010. Detta antyder att det snarare handlade om den turbulens som omgärdade konstruktionen av det rödgröna samarbetet samt om politikens innehåll än om samarbetet i sig. Det är dock viktigt att inför framtiden tänka på att sådana samarbeten alltid måste vara förankrade i partiet och motsvaras av en rörelse på lokal nivå. Vi menar också att det är avgörande för oss att vi behåller en egen politisk profil även när vi samarbetar med andra. Vi får inte kompromissa bort den kompromiss av olika åsikter som vårt stora och breda parti i någon mening redan utgör. Den socialdemokratiska identiteten får inte suddas ut, människor måste kunna känna en trygghet i att de röstar på Socialdemokraterna även om vi samarbetar med andra partier.

Vi utgjorde inget alternativ

Den borgerliga retoriken har under mandatperioden och under valrörelsen anspelat på vårt historiska samhällsbygge, men den har samtidigt skickligt vridit perspektiven åt ett håll som gynnat den borgerliga politiska agendan. Alliansen har fångat upp ett problem i tiden, att människor jobbar för mycket

och att många, framförallt kvinnor, har svårt att hinna med, men sedan lanserat en lösning på detta problem som i realiteten befäster ojämlika strukturer och som bara vänder sig till en väldigt liten del av befolkningen. Jobbskatteavdraget har också retoriskt förpackats som någon sorts belöning till de som jobbar och sliter, och positiva inslag i arbetslivet som raster, kamratskap och löneutbetalning har varit centrala i Moderaternas valkampanj. De har också artikulera problem som finns i skolan med stökiga miljöer och skoltrötthet bland elever och har i spåren av finanskrisens turbulens lyckats framstå som stabila och ansvarstagande i ekonomiska frågor. Det har framstått som att borgerligheten förstår hur människor har det och som att de är beredda att agera och förändra. Istället för att ta oss an dessa områden från ett helt annat perspektiv och lansera djupgående lösningar på samhällsproblem som syftar till ökad jämlikhet har vi i alltför stor utsträckning låtit borgerligheten sätta agendan vilket medfört att deras lösningar också framstått som rimliga, trots att de bara skrapar på ytan och ofta befäster och förstärker den ojämlikhet som problemen bottnar i.

Istället för att ifrågasätta grunden för den borgerliga alliansens ekonomiska politik underströk vi att vi använde oss av samma reformutrymme som den regeringen. Vi spelade på de borgerligas planhalva genom att diskutera jobbskatteavdrag och sänkta skatter för särskilda grupper. Vi talade om att satsningar på välfärden skulle gå före fler skattesänkningar men accepterade samtidigt den absoluta merparten av alliansens jobbskattemiljard. I såväl den borgerliga alliansens som de rödgrönas förslag till budget inför valet föreslogs den privata konsumtionen öka mer än den offentliga. De rödgröna föreslog en större ökning av den offentliga konsumtionen än alliansen, men faktum kvarstår att den offentliga konsumtionen fortsatt föreslogs minska som andel av BNP. (Källa: Konjunkturinstitutet, Analysunderlag, sept. 2010, sid 15f; prop. 2010/11:1 sid 109, Rödgrönas budgetmotion 2011.) Vi talade om full sysselsättning men hade i realiteten bara en politik för att sysselsätta hälften av de arbetslösa. Vi använde inte de öppningar för satsningar på fler anställda i offentlig sektor som regeringens finanspolitiska råd och Konjunkturinstitutet pekat på. Vi lyckades inte använda vår tid i opposition till att formulera en trovärdig jobbpolitik, trots att SSU med framgång jobbade för att lyfta ungdomsarbetslösheten inför och under valrörelsen. Istället sjönk väljarnas förtroende för vår sysselsättningspolitik ytterligare.

Detta är bara några exempel på att vi inte utgjorde det tydliga politiska alternativ som hade krävts för att slå sönder den borgerliga problemformuleringen och utmana deras politiska lösningar. Om vi inte lyckas kombinera en trovärdig vision med trovärdiga politiska förslag finns ingen anledning för människor att känna förtroende för och rösta på oss. Vi måste signalera att vi är självkritiska kring att vår jobb- och fördelningspolitik inte var tillräckligt skarp under vår sista regeringstid.

För små skillnader mellan de politiska alternativen har också gett Sverigedemokraterna luft under vingarna. De har till exempel kunnat utnyttja uppfattningen om att det finns ett visst, givet reformutrymme där den nödvändiga konsekvensen blir att olika grupper ställs mot varandra i kampen om resurser. Det är i detta sammanhang man måste se Sverigedemokraternas uppmärksammade valfilm där en etniskt svensk pensionär blir omsprungen av beslöjade kvinnor med barn, på väg till två symboliska säckar med pengar. Utöver att i sina anspelningar på det muslimska hotet vara djupt rasistisk bygger filmen också på föreställningen att man måste välja – antingen flyktmottagande eller stöd till pensionärer som redan bor i Sverige. Alltför små skillnader mellan de olika blocken och en integrationsdebatt med rasistiska undertoner som framförallt präglades av symbolfrågor som slöjbärande spelade Sverigedemokraterna i händerna.

Ingen sammanhållen politik

Vi accepterade i alltför stor utsträckning den syn på hur samhället är konstruerat som den borgerliga alliansen under sina första fyra år vi makten hamrat in, nämligen att samhället består av en massa olika särintressen där vissa grupper är svaga och ska tilltalas politiskt i den egenskapen. Även om Socialdemokraterna under valrörelsen betonade att även de som arbetar har ett intresse av fungerande trygghetssystem gjorde vi inte det utifrån en tanke om alla löntagare, oavsett om dessa för tillfället är studerande, arbetande, pensionärer, arbetslösa eller sjukskrivna, har ett intresse här och nu av full sysselsättning, en fungerande välfärd och höga ersättningsnivåer eftersom det stärker positionen gentemot de som har den ekonomiska makten i samhället. Vi talade inte heller om arbetslivets villkor och om hur stressen och pressen och löntagarnas brist på inflytande skulle kunna mötas, saker som är angelägna för en majoritet. Istället betonade vi att även den som idag har arbete kan bli sjuk eller arbetslös i framtiden, ett perspektiv som torde vara svårare för människor att ta till sig än att de här och nu

faktiskt gynnas av en sammanhållen politik för stora delar av befolkningen. Resultatet blev också att endast 22 procent av de förvärvsarbetande la sin röst på Socialdemokraterna, och endast 40 procent av de förvärvsarbetande la sin röst på något av de rödgröna partierna. (SVT:s Valu 2010, s 10)

Att Socialdemokraterna liksom den borgerliga alliansen riktade in sin politik mot olika grupper och inte talade om bredare gemensamma intressen förstärkte den kil som den borgerliga alliansens politik slagit in mellan olika grupper av löntagare. Moderaterna lyckades åter igen ställa ”bidragslinjen” mot ”arbetslinjen”, och de lyckades sälja in sig som ett parti för arbetande, trots att de saknade både politik för fler jobb och för bättre villkor i arbetslivet. Här hade LO kunnat spela en viktig roll i valdebatten. Vi saknade LO som central aktör i valrörelsen. Vad denna bristande synlighet hade sin grund i kan vi bara spekulera kring, men vår absoluta övertygelse är att LO behövs både som en stark röst för att forma socialdemokratisk politik och för att vi ska kunna vinna val.

Otydlig politik blir spretig retorik

Socialdemokratin förmådde endast att komma med splittrade julklappsförslag med brist på konkretion. Sett var för sig var många av våra förslag bra och pekade i rätt riktning. Men det saknades stora reformförslag som skulle leda till genomgripande förändring för människor. Valmanifestet kom alldeles för sent och motsvarade inte de förväntningar på stora politiska nyheter som hunnit byggas upp under den långa tid som förflutit sedan vi började få frågor om när valmanifestet skulle komma. Det var också otydligt hur en del av förslagen hängde samman och kunde kopplas till den övergripande kappan Möjligheternas land.

I valrörelsen uppfattade många att partiets kommunikation var otydlig och rörig. Olika affischkampanjer avlöste varandra och en del av dessa var mindre lyckade än andra. Sloganen Möjligheternas land var i sig bra men fylldes inte med ett tillräckligt tydligt politiskt innehåll. Kampanjen Vi kan inte vänta blev i det sammanhanget också otydlig. Om det politiska innehållet inte lever upp till förväntningarna, vad var det då vi inte kunde vänta på? En del har framhåvt att det snarare verkade som att det var regeringsmakten än samhällsförändringen vi var så otåliga med att få sätta tänderna i.

I början av valrörelsen framstod den socialdemokratiska retoriken som något avslagen. Detta åtgärdades i valrörelsens slutspurt då de ideologiska skiljelinjerna mellan blocken betonades i högre utsträckning. Detta kan dock aldrig uppväga att ett konkret och sammanhängande politiskt innehåll saknas. Glappet mellan det sagda och det man de facto ville göra om man vann valet blev för stort, och då blir inte retoriken trovärdig. Ett exempel på detta är som vi redan nämnt att vi talade om full sysselsättning men i praktiken bara hade en politik för hälften av de som då saknade jobb. Vår slutsats blir alltså att en otillräcklig och otydligt utformad politik ledde till en spretig retorik.

Att vara i opposition

Efter valförlusten 2006 trodde en del att det skulle vara nyttigt för Socialdemokraterna att vara i opposition under fyra år, eftersom man då skulle kunna komma till insikt om politiska och organisatoriska brister och formulera en skarp oppositionspolitik. Så blev inte riktigt fallet. Vi syntes väldigt lite som opposition under mandatperiodens början, vår valrörelse kom igång sent och vi förmådde inte formulera ett trovärdigt alternativ för hantering av finanskrisen, trots att detta borde ha varit ett gyllene tillfälle för oss. Vi ser också att vi tappade i väljarstöd under den period då vi verkligen borde ha kunnat utmana den borgerliga regeringen. (Valanalys 2010: rapport från den socialdemokratiska kriskommissionen, s 35)

Då vi borde ha tagit på oss en tydlig och skarp oppositionsroll betedde vi oss istället ofta som en skuggregering, som om vi inte riktigt förstod att vi inte längre hade makten. Moderaterna å andra sidan lyckades agera som att de både var statsbärande och oppositionella samtidigt.

I debatten framhöll våra företrädare att vi använde oss av samma ”reformutrymme” som den borgerliga alliansen, vilket framställdes som en fördel. Om man bortser från de politiska problemen med detta

som vi diskuterat ovan så var det troligtvis också oklokt rent strategiskt. Om syftet var att det skulle öka människors förtroende för vår ekonomiska politik blev resultatet förmodligen snarare att vi bidrog till att ytterligare stärka bilden av regeringen som pålitliga i ekonomiska frågor.

Vi riktade mycket av vår kritik under valrörelsen mot den borgerliga regeringen och mindre mot samhällsproblemen. När de redan hade lyckats sätta bilden av sig själva som kompetenta och dessutom engagerade i vanligt folks livssituationer var det svårt för oss att nå framgång i vår kritik av dem. Snarare framstod vi som onödigt negativa, utan att egentligen ha fog för det eftersom vi politiskt i många avseenden låg för nära de vi kritiserade, något som också användes som ett slagträ mot oss i debatten. Vi ska kritisera borgerligheten för deras människofientliga politik, men vi får aldrig glömma att det i första hand är ojämlikheten vi vill bekämpa och inte den borgerliga regeringen eller enskilda borgerliga företrädare.

Valrörelsen 2010 – två nedslag

Valanalyser tenderar att fokusera på det som utspelat sig på den nationella nivån och på de stora politiska dragen, vilket är fallet även med vår analys. Föremålet är inte det lokala partiarbetet eller SSU:s valkampanj, utan Socialdemokraternas nationella valförlust. Vi vill ändå göra några specifika nedslag i valrörelsen för att vidga perspektivet något. I det följande lyfter vi fram SSU:s nationella valkampanj och SSU:ares erfarenheter från det praktiska, lokala valarbetet.

SSU och ungdomsarbetslösheten

I 2006 års valanalys skrev man att SSU inte lyckats sätta någon politisk prägel på Socialdemokraternas valrörelse. Man ställde sig frågan vad vi hade kunnat göra annorlunda och menade att om SSU hade valt att fokusera på ett enskilt angeläget politikområde hade det kunnat ge bättre utdelning. Man hade då kunnat lägga allt krut på denna fråga och tvingat andra aktörer att förhålla sig till den. Man lyfte fram sysselsättningen som ett område partiet borde ha prioriterat högre och skrev självkritiskt att även SSU hade ett ansvar för att så inte blev fallet.

I valrörelsen 2010 valde SSU att framförallt fokusera på ungdomsarbetslösheten med kampanjen 1 av 4 unga saknar jobb. Vi talade om detta i debatter, författade debattartiklar och hade reklam på Spotify och även en reklamfilm som visades på TV 4. Resultatet blev att partiet lyfte frågan om ungas arbetslöshet och att vi lyckades att i första hand bli förknippade med den frågan. SSU:s egen undersökning bland personer mellan 30-40 visar att ungdomsarbetslösheten är den politiska fråga som flest förknippar oss med. (TNS SIFO 2010, s 22)

Vi lyckades alltså påverka valdebatten i önskad riktning genom vårt fokus på ungdomsarbetslöshet. Däremot upplever vi att våra förslag på lösningar låg för nära den borgerliga alliansens, vilket gjorde det svårt att på ett tydligt sätt kommunicera dessa till unga. Det var exempelvis inte så lätt att förklara för skolelever vad skillnaden var mellan vårt sätt att sänka arbetsgivaravgiften och alliansens sätt att göra detta, även om det för oss själva var tydligt vad som var skillnaden och varför vårt förslag var bättre än deras. Mer genomgripande reformförslag på sysselsättningsområdet hade förmodligen gjort uppgiften enklare.

Valrörelsen på lokal nivå: SSU:ares erfarenheter

Utvärderingar av det lokala valarbetet görs förstås bäst av partidistriktet och arbetarekommunerna själva. Men eftersom vi haft förmånen att kunna samla många SSU:are från hela landet och diskutera valrörelsen har vi här ändå valt att lyfta fram några saker som framkommit kring hur det lokala valarbetet har fungerat. Dels säger det något om hur vi organiserar oss och bedriver vårt folkrörelsearbete, dels kan lokala erfarenheter ofta spegla de större dragen. Punkterna bygger på de erfarenheter som lyfts fram av SSU:s distriktsordföringar och distriktsombudsmän.

- Vi hade många bra valarbetare och ordnade många bra aktiviteter, som till exempel dörrknackning och andra aktivistiska inslag. Dock var det dåligt att många partimedlemmar stannade hemma - även kandidater som stod på valbara platser. Även om det finns många eldsjälar är det ett faktum att alla partimedlemmar inte uppvisar det engagemang i valarbetet som man skulle kunna önska. Ibland känns det som att det framförallt är SSU:are som brinner och kämpar och tänjer på gränserna för vad man orkar med, medan de som är äldre inte har samma glöd eller tar samma ansvar.
- Personvalskampanjer möjliggjorde att man bättre kunde använda sig av enskilda kandidaters nätverk, men kunde också fungera negativt då olika kandidater ibland slogs inbördes.
- Vi behöver bli bättre på att utbilda och peppa våra debattörer. Vi har inte råd att förlora viktiga debatter för att vi har oerfarna eller opedagogiska debattörer.

- Vi behöver fundera på kvaliteten i de valaktiviteter som vi gör. Att bara stå och dela ut mängder med frukt eller Festis utan samtal blir kanske kontraproduktivt, då det tar såväl ekonomiska resurser som människors tid i anspråk.
- Ibland kändes det som att det inte fanns någon plan eller strategi, som till exempel när vi fick besök av internationella gäster sista veckan och inte var förberedda på detta eller kunde ta hand om dem tillräckligt väl. Ibland fick man besked om att högt uppsatta företrädare skulle komma ut väldigt sent, och fick lägga en massa tid och energi på att försöka fixa aktiviteter som sedan kanske inte alltid blev så lyckade. Det var även ett problem att material kom ut sent eller att man la mer tid i slutspurtan på att skriva material än på att vara ute och prata med väljare.
- Det fanns en fungerande partiorganisation jämfört med 2006 års valrörelse, dock behöver kampanjorganisationen vara mindre styrd och stel. På vissa håll hade vi en förlegad partiorganisation, där alldeles för mycket makt låg hos partiombudsmän och SSU:ares arbete inte uppskattades som det borde.
- Det rödgröna samarbetet fungerade positivt lokalt i den bemärkelsen att det band upp Vänsterpartiet och Miljöpartiet så att de inte angrep oss i debatter. Dock hände det att de åkte lite snålskjuts på oss ibland.
- På många platser fungerade samarbetet mellan SSU och LO bra i valrörelsen, bland annat med gemensamma besök på skolornas praktiska program, men det behöver utvecklas och omfatta alla delar av landet.
- Det som förenar många orter där Socialdemokraterna gick framåt eller behöll makten är ett omfattande folkrörelsearbete med många engagerade valarbetare, en tydlig polarisering mellan höger och vänster och tydliga lokala politiska agendor. Området Bergsjön i Göteborg är ett sådant exempel, där Socialdemokraterna gick framåt jämfört med valet 2006, och valdeltagandet ökade med 4,95 procentenheter.

Vad bör göras? - Valanalysgruppens tankar inför kommande valsegrar

Jämlikheten är vårt samhällsprojekt

Stödet för jämlikhet är fortfarande stort i det svenska samhället, trots att den borgerliga regeringen gjort sitt bästa för att slå fast en uppdelning i närande och tärande. Den undersökning som SSU låtit göra med människor mellan 30-40 visar till exempel att en stor majoritet av dessa anser att det finns orättvisor i Sverige, att klyftorna är för stora och att ett mer jämlikt samhälle vore att föredra. (TNS SIFO 2010, s 18-20) Detta, liksom det faktum att endast 41 procent av de som bytte block från de rödgröna till alliansen definierar sig själva som höger, antyder också att det inte var för mycket jämlikhetspolitik som gjorde att vi förlorade valet. Att egoismens och högervidningens klor skulle ha satt sig så djupt i svenska folket att det bara är för oss att anpassa oss motbevisas också av att den stora majoritet av befolkningen som anser att våra gemensamma angelägenheter ska drivas i gemensam regi ligger stabilt sedan mätningar började göras på 1980-talet. (Stefan Svallfors, Valfärdsopinion 2010: Farväl till välfärdsstaten?, s 9, www.forskarnatverket.se)

Socialdemokratins mål måste vara att visionen om det jämlika samhället ska förverkligas. Jämlikhetsprojektet är nyckeln till en återvitalisering av politiken med större skillnader mellan vänster och höger, eftersom jämlikhetssträvan är det som allra tydligast skiljer oss från borgerligheten och som de varken kan eller vill triangulera kring. Jämlikhetspolitiken gör oss till en modern politisk rörelse i takt med tiden, där vi åter blir den kraft som definierar den politiska dagordningen och som driver de politiska förslag som svarar mot människors behov.

Vår politik måste rikta sig till breda grupper av löntagare, som förenas av ett intresse av full sysselsättning, bra kvalitet i välfärden och fungerande trygghetssystem. Den kil som borgerligheten slagit in mellan olika grupper av löntagare måste dras ut och åter slås in där den hör hemma, mellan den lilla elit som tjänar på ojämlikhet och de breda folklager som har allt att vinna på gemensamma lösningar och minskade klyftor.

De ökade förväntningarnas missnöje

”Socialdemokratisk politik det är att vilja förändringen därför att förändringen ger löften om förbättring, näring åt fantasi och handlingskraft, stimulans åt drömmar och visioner. Men naturligtvis måste viljan ha en inriktning och förändringen ett mål. Vi socialister är förmätna nog att vilja något därför att idén är viljans drivkraft, och vi är djärva nog att önska förändringen därför att förändringen kan göra utopier till verklighet. Detta är fundamentalt.”

Så formulerade sig Olof Palme i ett tal till SSU-kongressen 1964. (Olof Palme, Politik är att vilja, Prisma 1964, s 9) Citatet pekar på något som är centralt när man vill förändra samhället, nämligen att när människor får det bättre ökar deras tro på att ytterligare förbättringar är möjliga.

Idag ser vi prov på detta förhållande, fast förbytt i sin motsats, nämligen att när människor får det sämre vågar de heller inte hoppas och tro på att få det bättre. Idag nöjer sig många med det som är minst dåligt, eftersom de tror att det är allt de kan få. Detta möjliggör för borgerligheten att driva igenom sin politik. Många unga som SSU mötte i valrörelsen visade stor uppgivenhet inför framtiden. Det var inte sällan vi möttes av resignerade uttalanden som ”Det är väl bättre att ha ett jobb med lägre lön än inget jobb alls” eller ”Jag kan tänka mig en bostad med sämre standard om det innebär att jag kan flytta hemifrån”.

Vår uppgift måste vara att ingjuta mod och framtidstro i människor, men det kräver att vi är i rörelse och visar att samhällsförändring är möjlig i realiteten. Att driva reformpolitik för jämlikhet är i sig ett sätt att bryta ett borgerligt problemformuleringsprivilegium. När människor upplever konkreta resultat ökar också deras förväntningar och tro på vad som är möjligt. Stora segrar kommer med stora samhällsreformer.

Självförtroendet gäller också oss själva. En socialdemokrati på dekis uppvisar både bristande självinsikt om de förändringar av det egna partiet som måste till och samtidigt ett väldigt dåligt självförtroende där vi inte längre är stolta över att vara socialdemokrater. En paradox med negativa konsekvenser. När vi åter kommer i rörelse och kan känna en stolthet över vart vi vill och vad vi förmår genomföra kommer också vår självbild förbättras och vår identitet stärkas.

Reformer i takt med tiden

Det råder knappast någon brist på samhällsområden som behöver reformeras. Ett exempel är stressen och pressen i arbetslivet och det som borgerligheten kallar "livspusslet". Borgerligheten erbjuder som svar en rätt till subventionerad hemhjälp. En socialdemokratisk lösning på samma problem borde utgå ifrån att analysera arbetslivet. Vi borde diskutera arbetstid, stressen och pressen i arbetslivet, inflytande, jämställda löner, kompetensutveckling och personalfrågor, och angripa den ökade utsattheten. Borgerligheten svarar med att anpassa människan efter produktionen. Vi borde göra tvärtom. Vi ska självklart värna om och utveckla våra trygghetssystem så att människor som för tillfället befinner sig utanför arbetslivet får det stöd de behöver, men vårt mål måste vara att arbetslivet inte ska leda till utslagning. Att fokusera på arbetslivets villkor vore också ett sätt att återta initiativet i den jämställdhetsdebatt som alltmer kommit att handla om välbärgade särintressen istället för att artikulera de problem som drabbar en majoritet kvinnor.

Ett annat exempel är ungdomsarbetslösheten. När var fjärde ungdom saknar arbete borde det vara en given politisk målsättning att ge dessa en stabilare tillvaro som de kan växa och stadga sig i. Borgerligheten söker lösningarna i att minska ungdomars trygghet på arbetsmarknaden och sänka lönerna. Socialdemokratin bör koppla samman behovet av jobb åt unga med behoven i välfärden. Att anställa bort ungdomsarbetslösheten inom välfärdssektorerna är en klok lösning både kort- och långsiktigt. Vi tar ansvar för en hel generation unga samtidigt som vi försvarar den generella välfärden.

Många av de som har en särskilt svår ställning på arbetsmarknaden saknar fullgjorda studier i grundskola och gymnasium. Det är allvarligt att de ökande klyftorna i samhället förstärks av ett ojämnt skolsystem. Kombinerat med en politik för anställningar bör socialdemokratin satsa på utbildning. I framtiden kommer en politik för jämlikhet behöva se över hela utbildningssystemet. Dels för att motverka den segregering som sker idag, dels för att möjliggöra det livslånga lärandet. Inom alla sektorer kommer ökade kunskaper och vidareutbildning vara en nödvändighet, både för den enskilda och för Sveriges roll i världen.

I framtiden kommer miljöfrågan att kräva ett ökat utrymme. Socialdemokratin är den rörelse som kan kombinera miljöpolitik med socialt ansvar. Välfärdspolitik och miljöpolitik är intimt förknippade då de båda handlar om att ge människor möjligheter. Vi kan inte enbart förlita oss på marknadslösningar utan bör se till hur vi kan använda gemensamma medel för att ställa om produktionen, infrastrukturen och konsumtionen i en hållbar riktning. Sverige kan genom att investera strategiskt i den gröna omställningen skapa en hållbar tillväxt. Sociala och ekologiska tillgångar måste uppvärderas för att en förändring ska vara möjlig. Hållbarheten är en växande fråga som dessutom engagerar unga. Då ska Socialdemokraterna ligga i framkant och erbjuda lösningar på samhällets utmaningar.

En generell välfärdsmodell går hand i hand med en politik för full sysselsättning. Med en sådan politik kan vi utveckla välfärden till attraktiva arbetsplatser, möta ökade behov och klara långsiktiga utmaningar. Om vi har arbetslöshet och en skev resursfördelning kommer enkla svar på svåra frågor att få fäste, till exempel ökar trycket på egenfinansiering i välfärden. För att inte måla in oss i ett hörn bör vi satsa på välfärdsreformer som är till flertalets intresse och fördel, för att återupprätta kontraktet mellan breda samhällsgrupper. En sådan offensiv reformpolitik kräver ett större grepp om den ekonomiska politiken, med en tydlig utvecklings- och fördelningsprofil. Det finns inte ett för evigt givet reformutrymme, detta är möjligt att förändra genom politisk kamp och alternativa prioriteringar. Om vi börjar i rätt ände och talar om behov och reformer för att möta dessa kan vi också genomföra nödvändiga skattehöjningar. Antalet som kan tänka sig att betala mer i skatt om pengarna går till välfärden har ökat markant sedan 1997 och 2002, och ökningen gäller samtliga områden man fått ta ställning till, vilka är sjukvård, stöd till äldre, stöd till barnfamiljer, socialbidrag, skolan och sysselsättningspolitiska insatser. (Stefan Svallfors, Välfärdsopinion 2010: Farväl till välfärdsstaten?, s 6, www.forskarnatverket.se) Det får dock aldrig framstå som att skatter är ett separat politiskt område eller att höjda skatter skulle ha ett egenvärde i sig.

En modern, öppen och demokratisk folkrörelse

Socialdemokratin delar alltför ofta upp politik, ideologi och organisation som om de inte hängde samman. Uppdelningen mellan ideologi och politik gör att vi tappar fokus på vart vi är på väg och istället börjar förvalta eller anpassa oss till en nedskärningsagenda. Detta blir omöjligt om vi betraktar dagspolitiken som en strategi för att nå våra visioner. Uppdelningen mellan organisation å ena sidan och politik och ideologi å den andra innebär att vår rörelse fortsätter att fungera odemokratiskt samtidigt som vi i ord bekänner oss till demokratins ideal. En mer tillåtande partikultur skulle inte bara innebära en ren trovärdighetsvinst för oss utan också med allra största trolighet en tydligare koppling mellan ideologi och politik, om medlemmarna fick mer att säga till om.

De tre benen samla, skola och påverka som har varit så viktiga för oss för att vinna framgång i att sätta den politiska dagordningen och få sympati för den har försvagats. När medlemsrekryteringen avstannar och den idépolitiska debatten avsomnar försämras också våra möjligheter att genomdriva samhällsförändring. Kvar finns en hierarkisk struktur som i sin värsta form talar om att man ska rätta in sig i ledet. Vi uppfattas som statiska, systembevarande och föråldrade och vi saknar unga företrädare som ansikten utåt.

Istället för att vara förankrade i en bred rörelse och därigenom kunna göra strategiska och politiska bedömningar vänder vi oss kortsiktigt till en väljarkår, vilket gör oss extremt känsliga för opinion och det som utspelar sig i media. Vår rörelse måste vara grunden för vår politiska riktning och vi måste aktivt skapa opinion och tro på att vi kan övertyga människor om värdet av vår politik. Det politiska arbetet ska ske långsiktigt och inte utgöras av kortsiktiga utspel där kommunikationen främst riktas mot media. Arbetet med dörrknackning och arbetsplatsbesök får inte bara förknippas med valrörelsens slutspurt utan måste pågå hela tiden. Vi får inte reduceras till enbart en kampanjorganisation.

Möjligheten att värva och växa är intimt sammankopplad med politiken. Om konflikten mellan vänster och höger i den politiska debatten blir tydligare lockas fler människor till vårt parti, och det blir på så sätt svårare för främlingsfientliga partier att nå vidare framgångar.

En levande partiorganisation

Slutna strukturer i vårt parti måste bort. Dels för att vitalisera politiken, öka medlemmarnas inflytande och få fler människor att vilja engagera sig i vår rörelse, dels för att göra oss trovärdiga när vi säger att vi vill demokratisera hela samhället. Våra organisationer ska sträva efter att spegla det samhälle vi vill bygga. Vi måste sluta prata om människor och börja vända oss till dem, då kommer fler också bli intresserade av att engagera sig.

Vi måste bli fler men de som går med måste också få vara med och påverka. En organisation som står stilla och där medlemmarna saknar inflytande är bara en folkmassa, vi vill vara en folkrörelse. Våra beslutsprocesser måste demokratiseras. Såväl rådslag som kongresser måste ha en öppen utformning och garantera inflytande från medlemmarna. I detta ligger också att partiet i högre utsträckning måste spegla de vi företräder, bland annat genom fler unga representanter.

Partiet behöver utveckla sin studieverksamhet. Här finns mycket att lära av SSU och vi är gärna med och bidrar till en starkare studietradition, ideologiska diskussioner och introduktion för nya medlemmar.

Föryngring och ledarskap

Vi måste ha företrädare som har förtroende i rörelsen och som människor känner tillit till. De som bestämt i partiet de senaste decennierna måste visa självinsikt och vara beredda att ta sin del av ansvaret. Vi måste ha fler nya företrädare, både yngre och äldre. Antalet mandatperioder man får inneha ett uppdrag måste begränsas. Vi måste också få till en större spridning på vilka som åker som ombud till partikongresserna. Kanske ska ombudsmän och kommunalråd inte åka som ombud eftersom de har så många andra möjligheter att påverka partiet? Idag har vi alltför mycket en struktur där samma människor sitter på alla uppdrag.

Vi behöver ett annat sätt att ta fram företrädare. Det blir märkligt när alla redan vet vem som vinner innan processen ens är igång. Partikamrater räds att kandidera till uppdrag eftersom kulturen inte uppmuntrar detta.

Ledarskapet ska utgå från klara direktiv och ett tydligt uppdrag. Kandidater måste alltid vara tydliga med vad de vill politiskt så att medlemmarna kan göra informerade val. I upplyftandet av unga kandidater måste alltid ungdomsrörelsen vara involverad.

Alla som kandiderar till uppdrag i eller för partiet ska självklart också vara aktiva i partiarbetet. Att alla som står på våra listor är med och valarbetar är så självklart att det inte ska behöva sägas, men tyvärr är verkligheten på många håll en annan. Politiken ska vara ett brinnande fritidsintresse som man kanske har som lönearbete under en kort tid, men inte hela livet.

Öppenhet mot samhället

Vi behöver öppna oss för samhället och de progressiva krafter som delar vår vision, istället för att sluta oss och vara misstänksamma. Vi måste finna nya vänner utanför partistrukturerna, till exempel från idrottslivet, kulturföreningar och andra ideella organisationer. Snarare än att lyssna på borgerliga proffstyckare behöver vi vara mer lyhörda för progressiva krafter inom akademien, för nätverk och rörelser av människor som ännu inte anslutit sig till socialdemokratien. Partiet måste också lyssna mer på det som brukar kallas arbetarrörelsens sidoorganisationer och samarbetet med fackföreningsrörelsen måste förbättras. SSU avser med sitt fackliga temaår 2011 att fördjupa samarbetet med LO, och hoppas att partiet vill göra detsamma.

Epilog: Valnatten 2018 – en hoppfull blick in i framtiden

Klockan är 23.16. Över hela landet har trötta men förväntansfulla valarbetare samlats, ätit tillsammans och utbytt erfarenheter från valrörelsen. Nu riktas allas uppmärksamhet mot det som händer på TV:n. En strålande glad socialdemokratisk statsminister äntrar scenen på partiets centrala valvaka för att förklara sig som segrare. Valarbetarna jublar och applåderar, folk kramar varandra och på några håll stämmer man spontant upp i Internationalen. Det har länge sett ut som att man skulle få förnyat förtroende av svenska folket för den jämlikhetsinriktade reformpolitik man drivit sedan valsegern 2014 men man har inte tagit segern för given utan kämpat in i det sista. Nu andas man ut – det gick vägen. Runt statsministern samlas några av de som haft medlemmarnas förtroende att leda partiet under perioden. Det är framförallt unga människor som med sin glöd och framtidstro tillfört partiet nya idéer om lösningar på samtidsproblemen, mer demokratiska arbetssätt och som brinner för ideologisk debatt. På scenen finns också LO:s ordförande som i valrörelsen varit en stark röst för LO-medlemmarnas intressen. Man har ställt krav på det socialdemokratiska partiet och fått gehör för flera reformförslag. Den som varit aktiv i partiet ett tag kan också notera att det finns flera företrädare med annan etnisk bakgrund än svensk.

Statsministern talar med stolthet om hur man under de gångna åtta åren lyckats vända socialdemokratiens tidigare nederlag till en fördjupad insikt om rörelsens roll i samhällsförändringen och hur man åter tagit makten över både problemformuleringarna och de politiska lösningarna. Hon talar om de politiska reformer för jämlikhet som man genomfört under fyra år. Hur man byggt bort bostadsbristen, satsat på välfärd och infrastruktur och hur den höga arbetslösheten som präglade Sverige under 2000-talets början är ett minne blott, liksom närvaron av ett rasistiskt parti i riksdagen. Hon talar om hur Sverige ligger i framkant när det gäller klimatomställning av produktionen och om hur vi återigen kan stoltsera med att vi har världens bästa och mest jämlika skola. Samtidigt betonar hon att samhällsbygget inte på något sätt är färdigt, att det finns mycket kvar att göra och att vi aldrig får slå oss till ro eller stagnera.

Redan nästa dag börjar arbetet för valseger 2022.

”Det är framförallt unga människor som med sin glöd och framtidstro tillfört partiet nya idéer om lösningar på samtidsproblemen, mer demokratiska arbetssätt och som brinner för ideologisk debatt.”

www.SSU.se

